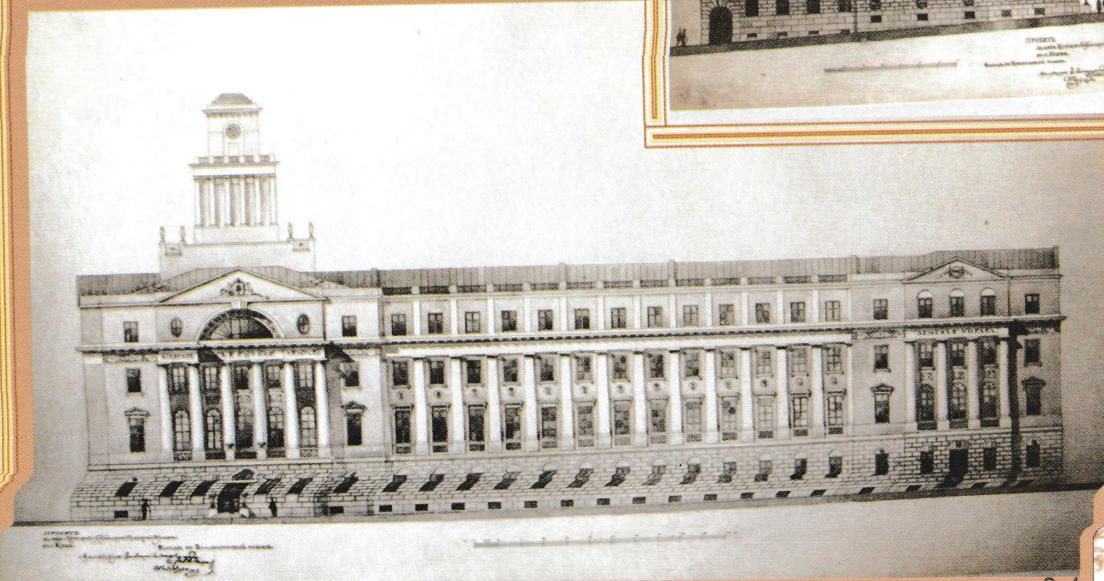
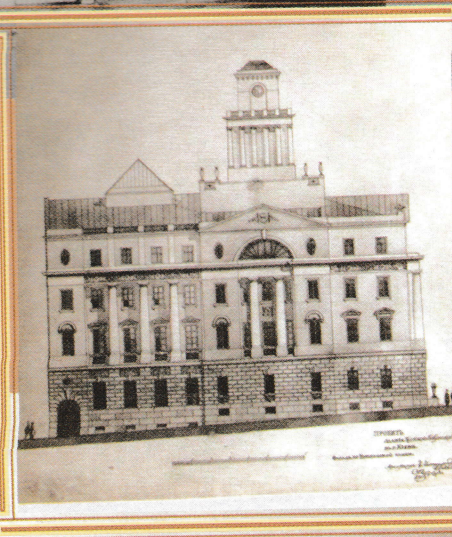
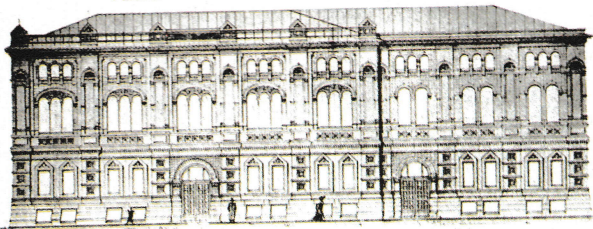


UKRAINE PARS.



КОНКУРСНИЙ ПРОЕКТ ЗДАННЯ ГОРОДСЬКИХ
УЧИЛИЩ ІМЕНІ Н. А. ТЕРЩЕНКО ВЪТ. КІЄВЪ.
I ПРЕМІЯ.

ECOLE MUNICIPALE A KIEV. PROJET DE
CONCOURS.
I PRIX.



2-4

Ілюстрації 1-4 до статті Олени Мокроусової
“Творчість Павла Альошина крізь призму архітектурних конкурсів”



листопад-
201

№6
(346)

Головний ред.
П. П. Толоч

Журн
Київськ
слависти
універс

Дростановою
№ 01-05/9 жур
яких можуть публ
ступенів доктора
“філологічні науки



КИЇВСЬКА СТАРОВИНА

листопад-грудень
2010

*Науковий
історико-філологічний журнал
Виходить 1 раз на 2 місяці*

**№6
(346)**

Заснований 1882 р.

Був друкованим органом
Київської Старої Громади

Головний редактор
П. П. Толочко

Редакційна колегія:

*Ю. М. Алексєєв
Т. І. Гундорова
А. М. Киридон (заступник головного редактора)
З. І. Кирилюк
С. М. Клапчук
В. Ф. Колесник
М. Ф. Котляр
В. П. Ляхоцький
Т. С. Мейзерська
О. С. Онищенко
М. І. Сенченко
В. А. Смолій
О. Г. Сокирко
І. А. Стоянов
Е. П. Стоянова
О. В. Тищенко
Н. О. Зіневич (відповідальний секретар)*

**Журнал
Київського
славістичного
університету**

Постановою президії Вищої атестаційної комісії України від 8 вересня 1999 р.
№ 01-05/9 журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в
яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових
ступенів доктора і кандидата наук за спеціальностями "історичні науки" та
"філологічні науки".

ЗМІСТ
Статті та повідомлення

Наталія СІНКЕВИЧ

Чудо і надприродне в українській ранньобароковій літературі: "Парергон святих чудес ікони Пресвятої Богородиці в монастирі Куп'ятицькому" як агіографічний твір 3

Ігор СКОЧИЛЯС

"Збирання спадщини": минуле Галицької (Львівської) єпархії в "доісторіографічній" традиції другої половини XVII – XVIII століть 18

Руслана ШЕРЕТЮК

Уніатська церква в етноконфесійній політиці російського уряду (1795-1796 рр.) 26

Катерина КОРОТИЧ

Вербальна презентація персонажа в драматичному творі (на матеріалі п'єси М. Кропивницького "Глитай, або ж павук") 40

Оксана ТИХОВСЬКА

Екзистенційна проблематика драматичного малюнку "Бенкет" М. Рильського 47

Катерина ОЛЕНИЧ

Коломийковість як тип мислення у закарпатському музичному фольклорі 54

Валентина БАРЧАН

Експресіоністична естетика й мистецька свідомість в Україні 10-20-х рр. XX ст. 61

Руслана ЖОВТАНІ

Українсько-німецькі літературні взаємини у творчості Юрія Клена 70

Петро КИРИДОН

Партійно-державна номенклатура Української РСР: перегляд принципів і методів функціонування в 1953 – на початку 1956 років 77

Джерела з історії України

Олена БУТАЄВА

Українська музична біографіка у фондах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (закінчення) 91

Валерій ВЛАСЕНКО

До громадсько-політичної діяльності Василя Филоновича у Болгарії у 1921-1922 рр. 97

Сергій СЕГЕДА

Закордонні українські національно-патріотичні військові видання міжвоєнного періоду.....116

Історичні постаті

Тетяна ЛЯХ

Міфологічна картина світу в новелістиці Марка Черемшини126

Олена МОКРОУСОВА

Творчість Павла Альошина крізь призму архітектурних конкурсів136

Нотатки

Ольга МІКУЛА

Олена Пчілка про українську вертепну драму161

Наталія ПЕТРИЦА

Назви за оселею у складі чеських антропонімних формул XV–XVIII століть168

ЗМІСТ журналу за 2010 рік 173

© Київська старовина, №6, 2010



в україн

ІКО

В МО

Не зважаючи на
тианські реліквії у
середовищі сучасн
культів у вітчизня
сом спостерігаєтьс
здебільшого, зосер
із них торкаються
сучасна історична
ікон та реліквій у
інформацію щодо с
лення до святині з
На жаль, сьогодні
ографічної творчос
першої половини X
вийшли друком у в
1635 р. та "Тератур

УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКІ ЛІТЕРАТУРНІ ВЗАЄМИНИ У ТВОРЧОСТІ ЮРІЯ КЛЕНА

Руслана ЖОВТАНІ

Сьогодні теорія міжкультурної художньої комунікації стала тією «загальною територією», яка охоче зацікавлює учених, дослідників взаємодії і взаємовпливу культур, співвідношення культури й мови, а також пошуку оптимальних форм художнього діалогу. Це стосується й вивчення українсько-німецьких літературних зв'язків Юрія Клена, його зацікавленість німецькою культурою, впливами на його творчість Й.-В. Гете, Ф.Шіллера, Г.Гайне, Ф. Гельдерліна, Р.-М. Рільке, С. Георге, В. Газенклевера, Е. Толлера, Й.Вінклера та інших.

Зустріч у художньому просторі Юрія Клена складових української та німецької культур (як і російської, єврейської) свідчить, що творчість поета складає цілісну динамічну систему, пронизану інтегративним авторським баченням, складною мережею зв'язків мови, культури і комунікації у феноменологічному полі людських сенсів. Амбівалентність цієї системи виявляється в тому, що її мовно-виражальні засоби в процесі свого розгортання й розвитку перетворюються на власну протилежність, утворюючи конфлікт ідентичностей [10, 148]. Так, у творчості А. Кримського, як влучно помітила С.Павличко [11; 225], “воювали” між собою тюркський, український та російський елементи, в Юрія Клена також не можуть “примиритися” український, російський та німецький ментально-лінгвальні комплекси.

Феномен Юрія Клена – надзвичайно цікаве явище в площині його світоглядних та етико-естетичних шукань з притаманними їм неординарними рисами. Німець за походженням, вихований у душі відповідних традицій у строгому протестантському середовищі, він став українським поетом, перебуваючи у складному психолого-мовному середовищі – чергування мов у творчій діяльності (російська, українська, німецька). Історія української літератури констатує ряд випадків, коли в її орбіту входять митці – представники інших національностей, такі як: росіянка Марко Вовчок, німкеня Уляна Кравченко, американка ірландського походження Патриція Килина, єврей Мойсей Фішбейн та ін. Загалом пояснення вбачається в притягальній силі української культури та духовності, що здатні виривати особистості із поля власного культурного середовища [8, 4].

© Жовтані Р., 2010.

Аналіз німецькомовного простору Юрія Клена підказує, що ментально-лінгвальний феномен поета належить до “помежового існування” носія національної культури в умовах полікультурності. Материнські традиції у сім’ї, архетипна пам’ять української культури стали основою становлення “українського поета німецького походження” – звідси вільне мистецьке оперування трьома мовами, прикладом чого є ряд творів, котрі спочатку були написані російською або німецькою мовами, а потім перекладені (або переписані) українською (“Антоній і Клеопатра”, “Трубадур Жофруа Рюдель” спочатку мали російську редакцію, а “Жанна д’Арк” – німецьку), що зафіксовано в коментарях самого Юрія Клена [7, 447]. Проте вірш, перекладений на українську мову, не є абсолютним відповідником оригінального твору цією мовою.

Поезія Юрія Клена є частиною загальноукраїнського літературного процесу і значно заповнює ту прогалину, що утворилася внаслідок умовного й вимушеного поділу нашого письменства на власне українське (творене у територіальних рамках України) та емігрантське. Творчий доробок митця являє собою цікаве стильове поєднання “неокласики” і “празької школи”, реалізоване у формально-змістовій згармонізованості ліричних та ліро-епічних творів, і вияскравлює естетичні, морально-етичні й соціально-політичні шукання свого часу [1, 10].

Юрій Клен розпочинав свій літературний шлях як російськомовний автор. У ранньому вірші “Моя тоска, как крыльев черных трепет...” (1913) його власний голос ледь пробивався крізь завісу впливів та кліше. Більшою мірою йому вдавалися сонети, що дисциплінували емоції та думки, підпорядковуючи їх залізній логіці: теза – антитеза – синтез. Його сонети позначені багатим спектром асоціації, змалюванням настроїв, витонченістю форми.

Віршування російською мовою не лишилось безслідним, проте не мало того значення, що українські твори. Першим оригінальним українським віршем Юрія Клена, на думку Миколи Зерова, був сонет “Сковорода”, який вийшов друком у другій половині 1929 року або на початку 1930 року.

Тематика українських поезій митця досить різноманітна, та здебільшого вічна: експансія іспанських завойовників в сонетах “Кортес I”, “Кортес II” (1933 р.), мотиви любові й обов’язку, особистості і влади в циклі про Клеопатру (“Антоній і Клеопатра II” (1933р.), “Цезар і Клеопатра I”, (1934р.), “Цезар і Клеопатра II” (1934р.)).

Тема лірики трубадурів окреслена у циклі “Прованс” (1945 р.). Тут поет оперує “вічними образами” – це образи відомих французьких трубадурів. У сонеті “Лот I” (1936 р.), “Лот II” та вірші “Предтеча” (1936 р.) простежується біблійна символіка, транспортована в європейській культурі. У циклі “Коло життєве” – фізична і духовна динаміка співпадає з біологічними циклами в природі. Еволюція формування ідеалу жінки розгортається у чотирьох сонетах, об’єднаних назвою “Лесбія” (1935-1936рр.).

В еміграції відбувається жанрово-стильова еволюція письменника – від поезій, витриманих переважно у “високому” “неокласичному” стилі, до і-

торіософських поем. Поруч із опрацюванням специфічно української проблематики, втіленої у художньому поєднанні національних фольклорних мотивів, образів та символів, Юрій Клен створив формально досконалу поему "Прокляті роки" (1937), в якій одним із перших в українській літературі розкрив трагедію голодомору 1933 року та масових репресій. Центральне місце у доробку письменника займає незакінчена поема-епопея "Попіл імперій" – масштабне історико-мистецьке полотно, на якому постає доля України у контексті доби. У поемі постає "драма українська як світова і світова – як українська" [2, 5]. Автор прагне осмыслити історичну долю України від язичницьких до найновіших часів, розглядаючи це питання в політичному і суспільному, хоч більше робить наголос на культурному й духовному аспектах ("Україна", "Володимир", "Символ", "Терцини" та ін.). Історизм його творів транспортується у двох напрямках: Україна державна й Україна духовна.

Серед німецьких поезій, написаних після виїзду 1931р. до Німеччини, зустрічаємо сонет "Joffroy Rudel" (1936 р.), присвячений ліриці трубадурів, вірші-катрени: "Läuterung" (1936 р.) – тема затишшя після снігової бурі; мотивам кохання та емоціям, переживанням, що пов'язані з цим почуттям, присвячені вірші: "Die Liebenden" (1933 р.), "Trennung" (1943 р.). В основу вірша "Judith" (1933 р.) покладено релігійний сюжет. У вірші "Wahnsinn" (1932) автор поетизує безумство, задовго до того, як його собі вподобав американська феміністка Е.Шовалтер і напише книгу «Жіноча недуга: жінки, божевільня й англійська культура» (1985).

Поета хвилюють також сильні особистості. Культ героїчного, яким так захоплювався Юрій Клен, знаходив вияв у поетизації самотніх постатей Юлія Цезаря, Жанни д'Арк, чий імена бентежили уяву, викликали подив і респект. Німецькомовний вірш "Jeanne d'Arc" – написаний у 1933р на противагу українській однойменній поемі, що складається з багатьох частин, він створений у формі вірша-катрена. Вірш присвячений історичній постаті – французькій сільській дівчині Жанні д'Арк. Образ Жанни д'Арк – образ сильної жінки, героїні Столітньої війни [9, 32]. У 1429-му очолюваний нею загін визволив від англійських загарбників Орлеан, звідси її друга назва – Орлеанська діва [4, 21]. Згодом вона потрапила у полон до бургунців, союзників англійців, де її звинуватили в чаклунстві й після церковного суду спалили в Руані [9]. Образ героїні є вічним, до нього у своїй літературній творчості зверталися Х.Пізанська, Ф.Війон, М. Лефран, М. д'Овернь, О.де Сен-Желе, Ф.дю Дюк, В.Шекспір, М.Твен, А.Франс, Б.Шоу, Ж.Дельтей, А.Зегерс, Ш.Пегі, Л.Блуа, М.Баррес, Ж.Бернанос, Г.Кайзер, Л.Арагон та ін. У музиці його відтворили Дж.Верді, П.Чайковський, Р.Вагнер, К.Вебер, Ф.Ліст, Е.Шоссон, А.Онеггер та ін.

Юрій Клен реалізувався не лише як поет, а як перекладач поетичних і драматичних творів російської та західноєвропейської (англійської, французької, німецької) літератур. Свідченням цього є його переклади на українську мову новел Георга Гайма, "Гамлета" Шекспіра [6, 12] (твори вийшли окремими книжками), поезій кількох десятків авторів, лібрето до опери Ріхарда Штрав-

Українсько-німецька "Сальоме" (Нібелунгів".

Переглядаючи "Вибране" (Київ, 26-ти авторів з яких мають підставу, перекладача. Поеми та мистецтво. Дослідження та формуле думку перекладача з кривого ґрунті української мистецтва. Варто згадати [15, 318].

Трансляторська ж діяльність до літератури не лише досконалу, символічну майстерність, філософії, історії рівня – це не лише передовсім – це лише європейське.

Переклади з російської мови: Александр Пушкин "Росія неумита" ("Плавець"), Ф.В.П. "в праосені порубавив зорі" "золотий замисл".

Переклади з німецької мови: ("Прояснення"; "Лена ("Обрій і "Лихо"), Еміля "ді...", "Станси" "дела ("Осінь" "Що з мене за

У списку німецьких перекладачів: Рільке ("Орфей" "тер Газенклевер" "Ліси", "Ночі"),

Мешкаючи в перекладах німецьких

са "Сальоме" (за однойменною драмою Оскара Вайлда), уривків з "Пісні про Нібелунгів".

Переглядаючи змістові трансляторського доробку, представленого у книзі "Вибране" (Київ 1991), слід зауважити, що його складають переклади творів 26-ти авторів з вищеназваних чотирьох мов. Переважно самі назви творів дають підставу, твердити про філософські, тематичні та художні зацікавлення перекладача. Передовсім в них порушується проблема ролі поета в суспільстві та мистецтві, місця та ролі людини в матеріальному та духовному світі. Дослідження тематичного та філософського змісту перекладів Юрія Клена формує думку про те, що цей доробок не лише знайомить українського перекладача з кращими зразками європейської класики, не лише зацікавлює на ґрунті української культури нові творчі методи і стилі, а й формує гуманістичні цінності, виступаючи антитезою девальвації вічних духовних цінностей [15, 318].

Трансляторська спадщина поета презентує зарубіжних авторів, які належать до літературного Парнасу. Переклад класичних творів вимагав від нього не лише досконалого знання мов для розуміння нюансів інформації тексту, символіки художніх образів, але й трансляторської практики і поетичної майстерності, багатосторонньої обізнаності в європейській літературі, філософії, історії. Зрозуміло, що переклад поезії чи драматургії міжнародного рівня – це не лише виклик собі і попереднім перекладачам вибраних творів, а передовсім – це виклик авторові оригіналу – класику народної літератури не лише європейського, а й світового значення [15, 319].

Переклади з російської мови складають твори таких класиків, як: Олександр Пушкін ("Відродження", "Поет"), Михайло Лермонтов ("Прощай, Росія неумита"), Олександр Одоєвський ("До Пушкіна"), Микола Язиков ("Плавець"), Федір Тютчев ("Південь", "Silentium", "Осінній вечір", "Я знаю в праосені пору...", "Божевілля"), Олексій Толстой ("Сльоза дрижить в твоїм ревнивім зорі"), Олександр Блок ("Незнайомка"), Сергій Єсенін ("Про вечір золотий замислилась дорога...").

Переклади з французької мови становлять твори Шарль Леконт де Лілля ("Прояснення", "Вовче закляття") Стефана Малларме ("Привид"), Поля Верлена ("Обрій і не мріє", "Калейдоскоп"), Артюра Рембо ("П'яний корабель", "Лихо"), Еміля Вергана ("Вітер"), Жана Мореаса ("Єдина в дні гіркої безнадії...", "Станси", "Твої руки"), Альбера Самена ("Мертве місто"), Поля Клоделя ("Осіння пісня"), Поля Валері ("Гранати", "Кроки"), Жоржа Дюамеля ("Що з мене за людина").

У списку німецьких поетів – це Стефан Георге ("Звитяжці"), Райнер Марія Рільке ("Орфей. Евридіка. Гермес"; "З дівочих пісень до Діви Марії"), Вальтер Газенклевер ("Убивці в опері сидять"), Ернст Толлер ("Стежки до світу", "Ліси", "Ночі"), Йозеф Вінклер ("Залізні сонети").

Мешкаючи в Австрії та Німеччині, Юрій Клен в оригіналі та у власних перекладах німецькою мовою доносив до відома і свідомості читачів твор-

чість Зерова, Рильського, Драй-Хмари, Филиповича. Його переклади сонетів Миколи Зерова на німецьку мову увійшли до збірки Володимира Державіна *“Gelb und Blau”* (1948). Після Другої світової війни перекладач підготував антологію *“Dichtung der Verdammten”* (“Поезія приречених”) з невеликими нарисами про неокласиків. Однак з приводу смерті упорядника, а потім Юрія Моседза, котрому Юрій Клен заповів публікацію цієї праці, антологія не з'явилася друком [15, 319].

Трасляторського досвіду вимагала також викладацька праця Юрія Клена, котрий якийсь час читав лекції як позаштатний професор славістики в Інсбруцькому університеті: три спецкурси німецькою мовою (“Історична руська грамати́ка”, “Билини”, “Утворення Київського князівства”) й один українською (“Леся Українка та її переклади з Г. Гайне”).

З англомовної літератури до книги Юрія Клена “Вибране” ввійшли переклади творів Вільяма Шекспіра (монолог Просперо з драми “Буря”: три монологи Гамлета з трагедії “Гамлет”), Джорджа Гордона Байрона (балада з поеми “Дон Жуан”), Персі Біші Шеллі (вірші “Озімандія”, “Хмара”, “Ода до західного вітру”).

Ще до еміграції драму “Буря” і трагедію “Гамлет” Шекспіра поет переклав повністю. Переклад “Гамлета” він зробив згідно з умови від 26 березня 1930 року на замовлення Харківського Державного Видавництва Літератури й Мистецтва. У 1930-х роках його було видано в Україні, проте без імені перекладача [6, 12]. 1 червня 1931 року Юрій Клен отримав наступне доручення – перекласти ще такі драми Шекспіра, як: “Цимбелін”, “Зимова казка”, “Буря”. Переклав лише останню, бо була його улюбленим твором – написана з любов'ю до людини. “Буря” перекладалася в атмосфері процесів і смертельних вироків особам, звинуваченим у діях Співки визволення України а також арешту і ув'язнення одного з неокласиків – Максима Рильського. Юрій Клен відчував, що наближається час його арешту з огляду на минулі репресії та причетність до групи неокласиків, однак не залишав праці над перекладом. Твір інспірував його проголошенням ідеї доброї волі як сили антидеструктивної. Валер'ян Ревуцький у статтях “До історії українського “Гамлета” [12] і “Буря” та її перекладач” [13], опублікованих у 1960 р. писав, що переклади цих двох текстів у 1930-х роках “не побачили світла рампи”, хоч їх “якісні досягнення – величезні” [12, 11]: презентують трасляторську майстерність на рівні світової культури, що можна вважати продовженням традиції, закладеної у драматичному жанрі українськими неокласиками... “Гамлет” і “Буря” під прізвищем Юрія Клена як перекладача були опубліковані у 1960 р. у Торонто [7], тобто майже через тридцять років після їх перекладу. Можна погодитись із твердженням Ревуцького, що “перекладач виявив свою майстерність як сатирик, як лірик, як філософ” [12, 12]. Можна без перебільшення визнати, що митець виявив себе добрим стилістом, перекладаючи символіку образів та синтез жанрів у “Гамлеті” та “Бурі”. Але, на жаль, фактом є і те, що досі бракує фахових і ретельних, підтверджених переконливими

ілюстраціями досліджень трансляторської техніки Юрія Клена. Бракує також публікацій про постановку цих п'єс в перекладі Юрія Клена на сценах українських театрів. Щодо "Гамлета", то перша вистава трагедії відбулася у Львові 23 вересня 1943 р., але текст був у перекладі М. Рудницького. Вистави в 1956 р. у Харківському театрі ім. Шевченка та в 1957 р. у Львівському театрі ім. Заньковецької ішли в перекладі В. Вера [12, 11].

Проблема літературно-критичної спадщини Освальда Бурггардта є дуже важливою домінантою у творчому доробку письменника-вченого і водночас, на сьогодні, вона найменш відома не те що пересічному читачеві, а й деяким дослідникам творчості самого Бурггардта. Більше того, ми навіть не знаємо точної кількості літературознавчих праць Юрія Клена, значна частина яких друкувалася в Німеччині, інша ж, розкидана по різних виданнях української періодики 1920-1940-х рр., теж ніде не передруковувалася. Навіть чотиритомне видання творів, найповніше на даний час, не містить жодної з цих праць.

Грунтовно літературознавчої спадщини торкається Олександр Филипович, де подає перелік праць "Нові обрії в царині дослідження поетичного стилю (російською мовою)", "Поезія Шеллі", "Експресіонізм у Німеччині", "Про новий український переклад "Фавста" Гете", "Екзотика і утопія в німецькому романі", "Леся Українка і Гайне", "Творчість Генріка Ібсена", "Стефан Цвайг і його поетичні твори", "Життя і творчість Джека Лондона", "Про український переклад творів Верхарна". Окрім цього, в 1920-х роках за редакцією О. Бурггардта та з його вступними статтями вийшли твори Джека Лондона (30 томів), Бернарда Шоу (8 томів), а також вибрані твори Діккенса, Гамсуна, Стефана Цвайга та Келлермана [14, 310].

У Німеччині О. Бурггардт опублікував кілька праць німецькою мовою, серед них: докторська праця "Лейтмотиви у творчості Леоніда Андрєєва", "Вивчення Шекспіра у слов'ян", "Спільні мотиви в Л. Андрєєва і Ніцше", "Чужі поети в українському вбранні", "Українська поезія на еміграції" [16, 49].

На окрему увагу заслуговує мемуарна праця Юрія Клена "Спогади про неокласиків" (Мюнхен, 1947), яка (теж чи не вперше) без стереотипів восьми-томної "Історії української літератури" знайомить читача з найменшими подробицями життя її автора та кола його товаришів (М. Зеров, М. Драй-Хмара, М. Рильський, М. Могилянський, В. Петров та ін.), що є безперечно незамінним для творчості "Грона п'ятірного..." в контексті літературного процесу.

У 1926 р. у журналі "Життя й революція" була надрукована стаття "Екзотика й утопія в німецькому романі", в якій він робить оглядовий опис таких німецьких утопійних романів як "Острів матері" Гавптмана, "Бальтасар Тіфо" Ганса Флеша, "Подорож у майбутнє" Ганса Кристофа, детально зупиняється на романі-епопеї Едуарда Штукена "Білі боги" і на романі Альфреда Дубліна "Гори, моря і велетні".

На початку своєї статті Ю. Клен перелічив цілу низку перекладних творів, зазначаючи, що найцікавіший серед них "Тібет колись і тепер" Чарльза Белла. Згадує Ю. Клен і Казиміра Едшміда (найвиразнішого експресіоніста, автора

критичних нарисів про німецьку літературу) і зокрема його новели “Бог”, “Юсуф”. Однак, як підкреслює автор, до читача ці твори дійшли в спрощеному наративному переказі, що не може дати достовірне “уявлення про тонкий психологізм і вишуканий стиль Едшмітових новел” [3, 44].

Але це лише неповний каталог літературознавчих праць Освальда Бурггардта, поза увагою дослідників чомусь залишилися досить цікаві та оригінальні публікації “Негр у німецькій літературі”, “Ернст Толлер”, “Творчий шлях Фердинанда Фрайліграта”, “Герман Гессе”, не згадані численні рецензії на книгу М. Драй-Хмари “Проростень”, В. Підмогильного “Військовий літун”, О. Журлива “Металом горно”, А. Франса “Оповідання”, І. Кулика “Антологія американської поезії”. І, на нашу думку, це далеко ще не весь літературознавчий доробок письменника.

Джерела та література

1. *Астаф'єв О.* Лірика української еміграції: еволюція стильових систем. Автореф. дис. ... д-ра філол. наук. – К.: Смолоскип, 1999. – С.10.
2. *Бійчук Г.* Один із грона неокласиків / Вивчення творчості Юрія Клена в школі // Українська література в загальноосвітній школі. – 2001. - № 1. – С. 7 – 10.
3. *Бурггардт О.* Експресіонізм у німецькій літературі // Життя і революція. - № 5, 1925.
4. *Вольтер.* Поэмы. Философские повести. Pamфлеты. – К.: Изд-во политической литературы, 1989. – С.20-24.
5. *Качуровський І.* Творчість Юрія Клена на тлі українського парнасізму // Клен Юрій. Твори. – Т.1. – Нью-Йорк, 1992. – С.5-22.)
6. *Клен Ю.* Гамлет і Буря Шекспіра // Клен Ю. Твори. – Торонто, 1960. – Т. IV.
7. *Клен Ю.* (Освальд Бурггардт) Вибрані твори. Поезія, спогади, статті. – Дрогобич: НВЦ «Каменярь», – 2003. – С. 614.
8. *Ковалів Ю.* Прокляті роки Юрія Клена // Клен Ю. Вибране. – К.: Дніпро, 1991. – С.3-23.
9. *Кошелівець І.* Жанна д' Арк. – К.: Видавничий дім «Всесвіт», 1997. – С. 272.
10. *Леонтович О.* Введение в межкультурную коммуникацию. – М.: Гнозис, 2007. – С.148-149.
11. *Павличко С.* Конфлікт ідентичності і конфлікт з Драгомановим // Павличко С. Націоналізм, сексуальність, орієнталізм: Складний світ Агатангела Кримського. – К.: Основи, 2001. – С.223-230.
12. *Ревуцький В.* “Буря“ та її перекладач“ // Клен Ю. Твори. – Лондон, 1960. – Т. 4 – С. 241 – 247.
13. *Ревуцький В.* До історії українського “Гамлета“ // Клен Ю. Твори. – Торонто: Фондація імені Юрія Клена, 1960. – Т. 4. – С. 7 – 13.
14. *Розлуцький І.* До питання про літературно-критичну діяльність Освальда Бурггардта // Творчість Юрія Клена в контексті українського неокласицизму та вісниківського неоромантизму. – Дрогобич: «Відродження», 2004. – 392 с.
15. *Сірик Л.* Юрій Клен – Поет і перекладач // Творчість Юрія Клена в контексті українського неокласицизму та вісниківського неоромантизму. – Дрогобич: «Відродження», 2004. – 392с.
16. *Филипович О.* Життя і творчість Юрія Клена // Сучасність. – 1967. – 10. – С. 47-85.

ПАР

перег

Зазначен
нів правлін
постсталінс
літичному х
го суспільс
державної н
залежності і
функцій у «
брала поміт
дянських ор
номенклату
ших років п
нізацію.

Ключові
нової політи
Хрущов), ро
турах, утра
того, розпоч
идії Верхов
з таборів і т
навколо іме
ність, перш

Після поз
рочення нау
їнській літ
теми. Події
тиких понят
ощо.

Лише з по
ів, розвалом
республік Ра